

2. Användardefinierade typer

Sven Gestegård Robertz
Datavetenskap, LTH

2017

Innehåll

- 1 Deklarationer, scope och livstid
- 2 Användardefinierade typer
 - Strukturer
 - Klasser
 - Uppräkningstyper
- 3 Standardbibliotekets alternativ till C-arrayer
 - `std::string`
 - `std::vector`
- 4 Operatoröverlagring
- 5 In- och utmatning
- 6 namnrymder (namespace)

Deklarationer Scope

En deklARATION inför ett *namn* i ett *scope* ("deklarationsområde"):

Local scope: Ett namn deklarerat i en funktion syns

- ▶ Från deklARATIONEN
- ▶ Till slutet av blocket (block omges av { })
- ▶ Parametrar till funktioner är lokala namn

Class scope: Ett namn kallas en medlem (*member*) om det definieras *i en klass**. Det syns i hela klassen.

Namespace scope: Ett namn kallas *namespace member* om det definieras *i ett namespace**. T ex `std::cout`.

Ett namn deklarerat utanför ovanstående kallas *globalt namn* och tillhör *the global namespace*.

*utanför någon funktion eller klass eller *enum class*.

Deklarationer livstid

- ▶ Ett objekts livstid avgörs av dess *scope*:
- ▶ Ett objekt
 - ▶ måste initialiseras (konstrueras) innan det kan användas
 - ▶ förstörs (destrueras) vid slutet av dess *scope*.
 - ▶ som är en lokal variabel finns bara tills funktionen returnerar
 - ▶ *namespace-objekt* förstörs när programmet avslutas
 - ▶ som allokerats med `new` lever tills de förstörs med `delete`. (Skillnad mot Java)
 - ▶ Manuell minneshantering
 - ▶ `new` används inte som i Java
 - ▶ Undvik `new` utom i speciella situationer
 - ▶ mer om detta senare

Användardefinierade typer

- ▶ Inbyggda typer (t ex `char`, `int`, `double`, pekare, ...)
 - ▶ en direkt och effektiv representation av datorns funktionalitet
 - ▶ låg abstraktionsnivå
- ▶ Användardefinierade typer
 - ▶ abstraktion byggd med de inbyggda typerna
 - ▶ `struct`, `class` (som `class` i Java)
 - ▶ Exempel från standardbiblioteket
 - ▶ `std::string` (liknar `java.lang.String`)
 - ▶ `std::vector`, `std::list` ... (liknar motsvarande i `java.util`)
 - ▶ `enum class`: uppräknings typ (liknar `enum` i Java)
- ▶ En *konkret typ* kan användas som en inbyggd typ

Strukturer

Första steget i att bygga en ny typ är att organisera dess element i en datastruktur (en *struct*).

Exempel: Punkt i 2D

```
struct Point{
    int x;
    int y;
};
```

En variabel av typen `Point` kan skapas med

```
Point p;
```

men **medlemsvariablerna har odefinierade värden**.

Vi måste *initialisera* variabeln

Strukturer Initialisering

En funktion för att initiera en Point:

```
void init_point(Point& p, int x, int y)
{
    p.x = x;
    p.y = y;
}
```

En variabel av typen Point, kan då skapas med

```
Point p;
init_point(p, 10, 20);
```

- ▶ referensanrop: objektet p ändras

Strukturer Användning

Nu kan vi använda vår typ Point:

```
#include <iostream>
Point read_point()
{
    cout << "Enter x coordinate:" << endl;
    int x;
    cin >> x;

    cout << "Enter y coordinate:" << endl;
    int y;
    cin >> y;

    Point p;
    init_point(p, x, y);
    return p;
}
```

- ▶ >> är *inmatningsoperatör*
- ▶ standardbiblioteket <iostream>
- ▶ std::cin är *standard input* (System.in i Java)

Strukturer Användning (2)

```
int square(int x)
{
    return x*x;
}

double distance(Point p1, Point p2)
{
    return sqrt( square(p2.x - p1.x) + square(p2.y - p1.y));
}

void example()
{
    Point p1 = read_point();
    Point p2 = read_point();
    cout << "The distance between points is " <<
        distance(p1,p2) << endl;
}
```

Klasser

- ▶ Ofta vill man kapsla både data och operationer tillsammans
- ▶ Få en typ att uppföra sig som en inbyggd typ
- ▶ Ofta: göra representationen oåtkomlig för användare

En klass har

- ▶ datamedlemmar ("attribut")
- ▶ medlemsfunktioner ("metoder")
- ▶ medlemmar kan vara
 - ▶ **public**
 - ▶ **private**
 - ▶ **protected**
 - ▶ som i Java

Klasser Exempel

```
class Point{
public:
    Point(int xi=0, int yi=0) :x{xi}, y{yi} {} // konstruktor
    double distance_to(Point);
    int get_x() {return x;}
    int get_y() {return y;}
private:
    int x;
    int y;
};
```

- ▶ *konstruktor*, som i Java
 - ▶ Skapar ett objekt och *initierar medlemmar*
- ▶ satserna `Point p;`
`init_point(p, 10, 20);` skrivs nu `Point p(10, 20);`
 - ▶ NB! p är ett *objekt*, inte en referens som i Java
- ▶ Default-värden på parametrarna: `Point p;` blir `Point p(0,0);`
Default-konstruktor → medlemsvariabler blir alltid initierade

Klasser Exempel

```
class Point{
public:
    Point(int xi=0, int yi=0) :x{xi}, y{yi} {}
    double distance_to(Point);
    int get_x() {return x;}
    int get_y() {return y;}
private:
    int x;
    int y;
};

double Point::distance_to(Point p)
{
    return sqrt( square(p.x - x) + square(p.y - y));
}
```

- ▶ *medlemsfunktion*, (metod i Java)
 - ▶ deklaras i klassdefinitionen
 - ▶ definieras i eller utanför klassdefinitionen

Klasser Exempel

```
Point read_point()
{
    cout << "Enter x coordinate:" << endl;
    int x;
    cin >> x;
    cout << "Enter y coordinate:" << endl;
    int y;
    cin >> y;
    return Point(x, y);
}

void example()
{
    Point p1 = read_point();
    Point p2 = read_point();
    cout << "The distance between points is " <<
        p1.distance_to(p2) << endl;
}

NB! return-by-value – returnerar (en kopia av) ett Point-objekt
inte en Point-referens som i Java
```

Klassdefinitioner Deklarationer och definitioner av medlemsfunktioner

Medlemsfunktioner (⇔ metoder i Java)

Definition av klass

```
class Foo {
public:
    int fun(int, int); // Deklaration av medlemsfunktion

    int times_two(int x) {return 2*x;} // ... inkl definition
};
```

Obs! Semikolon efter klass

Definition av medlemsfunktion (utanför klassen)

```
int Foo::fun(int x, int y) {
    // ...
}
```

Inget semikolon efter funktion

Filstruktur för klasser

Klassdefinitionen läggs i en headerfil (.h eller .hpp)

- För att inte riskera att definiera en klass mer än en gång används *include guards*:

```
#ifndef FOO_H
#define FOO_H
// ...
class Foo {
// ...
};
#endif
```

Medlemsfunktioner läggs i en källkodsfil (.cpp)

Uppräkningstyper C-stil

enum: en mängd namngivna värden

```
enum ans {JA, NEJ, KANSKE, VET_EJ};
enum colour {BLUE=2, RED=3, GREEN=5, WHITE=7};

colour fgcol=BLUE;
colour bgcol=WHITE;
ans svar;

fgcol=RED;
bgcol=GREEN;
svar = NEJ;

fgcol = KANSKE; // error: cannot convert 'ans' to 'colour'
svar = 2; // error: invalid conversion from 'int' to 'ans'

bool dumt = (fgcol == svar); // Tillåtet, ger kanske en varning

int x = fgcol; // OK, x = 3
```

Uppräkningstyper C++: enum class

Problem med enum

Namnen "läcker" ut i omgivande scope.

```
enum eyes {brown, green, blue};
enum traffic_light {red, yellow, green};
```

error: redeclaration of 'green'

C++:enum class

```
enum class EyeColour {brown, green, blue};
enum class TrafficLight {red, yellow, green};
```

```
EyeColour e;
TrafficLight t;

e = EyeColour::green;
t = TrafficLight::green;
```

A propos "namn-läckage"

I stället för

```
using namespace std;
```

är det ofta bättre vara specifik:

```
using std::cout;
using std::endl;
```

jfr Java:

```
import java.util.*;
import java.util.ArrayList;
```

Uppräkningstyper Kommentarer

- ▶ **enum class**
 - ▶ En **enum class** implementerar alltid
 - ▶ initiering, tilldelning och jämförelseoperatorer (t ex == och <)
 - ▶ andra operatorer kan implementeras
 - ▶ Har ingen implicit konvertering till **int**
- ▶ **enum**
 - ▶ Värdena är heltal
- ▶ Ha ett värde som betyder "fel" eller "oinitierad".
 - ▶ det första värdet, om möjligt
 - ▶ initiera alltid variabler, annars blir det *odefinierat*
- ▶ Använd **enum class** om möjligt

Uppräkningstyper Initiering

Deklarationer

```
enum alternatives {ERROR, ALT1, ALT2};  
enum class alternatives2 {ERROR, ALT1, ALT2};
```

Variablerna får väldefinierade värden

```
alternatives a{};  
alternatives b{ALT1};  
  
alternatives2 p{};  
alternatives2 q{alternatives2::ALT1};
```

Variablerna kan få vilka värden som helst

```
alternatives x;  
alternatives2 y;
```

Två typer ur standardbiblioteket Alternativ till C-arrayer

Använd inte C-arrayer om du inte måste.
I stället för

- ▶ **char[]** – Strängar – använd **std::string**
- ▶ **T[]** – Sekvenser – använd **std::vector<T>**

Mer likt Java:

- ▶ mer funktionalitet – *"uppför sig som en inbyggd typ"*
- ▶ skyddsnät

Strängar: **std::string**

std::string har operationer för

- ▶ tilldelning
- ▶ kopiering
- ▶ konkatenering
- ▶ jämförelse
- ▶ in- och utmatning (<< >>)

och

- ▶ känner till sin storlek

Liknar `java.lang.String`

Exempel: **std::string**

```
#include <iostream>  
#include <string>  
using std::string;  
using std::cout;  
using std::endl;  
  
string make_email(string fname,  
                 string lname,  
                 const string& domain)  
{  
    fname[0] = toupper(fname[0]);  
    lname[0] = toupper(lname[0]);  
    return fname + '.' + lname + '@' + domain;  
}  
  
void test_string()  
{  
    string sr = make_email("sven", "robertz", "cs.lth.se");  
  
    cout << sr << endl;  
}  
  
Sven.Robertz@cs.lth.se
```

Sekvenser: **std::vector<T>**

En **std::vector<T>** är

- ▶ en ordnad samling objekt (av samma typ, T)
 - ▶ varje element har ett index
- som, till skillnad från en C-array
- ▶ känner till sin storlek
 - ▶ **vector<T>::operator[]** kollar inte gränser
 - ▶ **vector<T>::at(size_type)** kastar `out_of_range`
 - ▶ kan växa (och krympa)
 - ▶ kan tilldelas, jämföras, etc.

Liknar `java.util.ArrayList`

Är en *klassmall* (*class template*)

Exempel: std::vector<int> initiering

```
void print_vec(const std::string& s, const std::vector<int>& v)
{
    std::cout << s << " : " ;
    for(int e : v) {
        std::cout << e << " ";
    }
    std::cout << std::endl;
}
void test_vector_init()
{
    std::vector<int> x(7);
    print_vec("x", x);

    std::vector<int> y(7,5);
    print_vec("y", y);

    std::vector<int> z{1,2,3};
    print_vec("z", z);
}
x: 0 0 0 0 0 0 0
y: 5 5 5 5 5 5 5
z: 1 2 3
```

Exempel: std::vector<int> tilldelning

```
void test_vector_assign()
{
    std::vector<int> x {1,2,3,4,5};
    print_vec("x", x);
    std::vector<int> y {10,20,30,40,50};
    print_vec("y", y);
    std::vector<int> z;
    print_vec("z", z);
    z = {1,2,3,4,5,6,7,8,9};
    print_vec("z", z);
    z = x;
    print_vec("z", z);
}
x : 1 2 3 4 5
y : 10 20 30 40 50
z :
z : 1 2 3 4 5 6 7 8 9
z : 1 2 3 4 5
```

Exempel: std::vector<int> tillägning och jämförelse

```
void test_vector_eq()
{
    std::vector<int> x {1,2,3};
    std::vector<int> y;
    y.push_back(1);
    y.push_back(2);
    y.push_back(3);

    if(x == y) {
        std::cout << "equal" << std::endl;
    } else {
        std::cout << "not equal" << std::endl;
    }
}
equal
```

Operatoröverlagring

En användardefinierad typ kan användas som en inbyggd typ

- ▶ Operatorer kan överlagras
 - ▶ som medlemsfunktioner
 - ▶ som fria funktioner

Operatorer Exempel

```
class Point{
public:
    Point(int xi=0, int yi=0) :x{xi}, y{yi} {}
    double distance_to(Point);
    int get_x() {return x;}
    int get_y() {return y;}
    bool operator==(Point p) {
        return (x == p.x) && (y == p.y);
    }
private:
    int x;
    int y;
};
void example_operators()
{
    Point p1{1,2};
    Point p2{1,2};
    Point p3{1,3};

    cout << "p1 == p2: " << (p1 == p2) << endl;
    cout << "p1 == p3: " << (p1 == p3) << endl;
}
```

Operatorer Exempel

```
bool operator!=(Point p1, Point p2)
{
    return !(p1 == p2);
}
```

- ▶ Implementera operator!= i termer av operator==.
- ▶ Kan vara fri funktion, operator== är public

Konsoll-I/O Programexempel

In- och utmatning

```
#include <iostream>

using std::cout;
using std::cin;
using std::endl;

int main() {
    string namn;

    cout << "Vad heter du? ";
    cin >> namn;
    cout << "Goddag, " << namn << "!" << endl;

    return 0;
}
```

Inmatning från *standard in* – `std::cin`

Läs och returnera nästa tecken

```
std::cin.get()
```

Läs en rad tecken, returnera en `std::string`

```
std::string str;
std::getline(std::cin, str);
```

Läs ett antal tecken till C-strängen `str`

```
char str[STORLEK]; // OBS! str måste vara minst
std::cin.getline(str, STORLEK); // STORLEK tecken lång
```

Läs nästa tecken och släng det

```
std::cin.ignore()
```

Inmatning `std::getline()` – fri funktion

Exmpel: läs till en `std::string`

```
#include <iostream>
using std::cin;
using std::cout;
using std::endl;

int main()
{
    std::string str;
    std::getline(cin, str);
    cout << "read a string: " << str << endl;
}
```

Exekvering

```
abcdefghijkl
read a string: abcdefghijkl
std::string ändrar sin storlek så att strängen får plats
```

Inmatning `cin.getline()` – medlemsfunktion i `std::istream`

Exmpel: läs till en char-array

```
#include <iostream>

int main()
{
    constexpr int n = 10;
    char str[n]; // allokerar char-array med längd n

    std::cin.getline(str, n); // läs max n-1 tecken

    std::cout << "Read: " << str << std::endl;
}
```

Exekvering

```
abcdefghijkl
Read: abcdefghi
Skriver max  $n - 1$  tecken plus null till str
```

Filhantering

```
#include <fstream>
```

Läsa från fil

```
ifstream f1("infil.txt");

string ord;
f1 >> ord;
...

f1.close(); f1.close(); Ska normalt inte anropas, görs av
destruktorn i ifstream
```

Skriva till fil

```
ofstream f2("utfil.txt");
f2 << namn << " " << telnr << endl;
...

f1.close(); f2.close();
```

Filhantering Läsa/skriva tecken för tecken

Läsa oformaterat från fil

```
void print_bytes(std::string infile)
{
    std::ifstream in(infile);

    int c;
    while((c = in.get()) != EOF) {
        std::cout << c << " [" << char(c) << "]\n";
    }
}
```

Namnrymder namespace

- ▶ Avgränsa synligheten för namn
 - ▶ tydligare vilka funktioner/klasser/konstanter som hör ihop
 - ▶ minskar risken för namnkrockar
 - ▶ Jfr package i Java
- ▶ Åtkomst av namn i namnrymder
 - ▶ fullständigt kvalificerat namn vid användning: `namnrymd::namn`
 - ▶ selektivt med `using` `namnrymd::namn`
 - ▶ import av alla namn med `using namespace` `namnrymd`
 - ▶ undvik generellt, eller använd avgränsat
 - ▶ skriv aldrig `using`-direktiv i header-filer
- ▶ Namnrymder kan *utökas*
 - ▶ Utom (med några undantag) `std` (⇒ undefined behaviour)

Namnrymder namespace Exempel

deklarationer (.h)

```
namespace foo {
    void test();
}

namespace bar {
    void test();
}

int main()
{
    foo::test();
    bar::test();
    using namespace foo;
    test();
}
```

definitioner (.cc)

```
using std::cout;
using std::endl;

namespace foo {
    void test()
    {
        cout << "foo::test()\n";
    }
}

void bar::test()
{
    cout << "bar::test()\n";
}
```

```
foo::test()
bar::test()
foo::test()
```

Namnrymder namespace

- ▶ Den namnlösa namnrymden
 - ▶ endast synlig i filen där den deklarerats
 - ▶ används för att dölja saker (jfr `static` i C)
 - ▶ Se upp med namnkrock med globala namn

```
namespace foo {
    void test()
    {
        cout << "foo::test()\n";
    }
}

namespace {
    void test()
    {
        cout << "::test()\n";
    }
}

int main()
{
    test();
    foo::test();
    ::test();

    ::test()
    foo::test()
    ::test()
}
```

- ▶ Alternativa namn för namnrymder:
`namespace test=my_namespace_for_testing_stuff;`

Läsanvisningar

Referenser till relaterade avsnitt i Lippman

Klasser 2.6, 7.1.4, 7.1.5, 13.1.3
std::string 3.2
std::vector 3.3
Uppräkningstyper 19.3
Scope och livstid 2.2.4, 6.1.1
I/O 1.2, 8.1–8.2
Operatoröverlagring 14.1

Nästa föreläsning

Klasser 2.6, 7.1.4, 7.1.5
Konstruktörer 7.5–7.5.4
(Aggregate classes) ("C-structs" utan konstruktörer) 7.5.5
Destruktörer 13.1.3
const, constexpr 2.4
this och const s 257–258
inline 6.5.2, s 273
friend 7.2.1
static members 7.6
Kopiering 13.1.1
Tilldelning 13.1.2
Operatoröverlagring 14.1